

Buenos Aires, 1º de Outubro de 1978 19

Sr. D. Ramón Piñeiro

Santiago

Querido Ramón:

Recibín a tua carta do 16 do mes pasado que agradecín moito, e púxonos moi ledos o que tivédes estado xuntos Lorenzo e Marika con vos. Houbéseme gostado estar presenta na vosa xuntanza despois de mais de coarenta anos de non se ter visto. Varela é un home de gran talento, con unha obra de poeta en castelán moi espallada en pequenas monografías, catálogos, prólogos e con unha laboura de crítico de arte que a xente lembra con moito respecto pola súa xusteza e sensibilidade. Do que ocorre en España, en xeral, estamos moi informados pola prensa. Trátase en cada país de ter ao tanto ao lector das desgracias, ou supostas desgracias, de outros países. Para mín o mais importante é que a apertura progrese aínda que de momento non nos satisfagan moitas das medidas que se toman. E, en canto a Galicia, con unha concencia galeguista superior ao pasado, penso que lle falta prensa no exterior, que as axencias periodísticas non se ocupan dos sucesos galegos ou dos problemas de Galicia na proporción que deberan e en relación con cataláns e vascos. Matino que tiña de se estudar a creación de unha axencia de noticias galega que surtise esa información á prensa da península e das terras onde hai emigrantes nosos.

Recibín o libro de Freixanes que che agradezo. Lástima que esa entrevista que se refire a min casi invéntame unha vida que non é a miña. Nin meu pai foi tendeiro, senón un emigrante que traballou en moitas cousas como todos os emigrantes, rematou sendo un comerciante moi chestertoniano, algún día escribirei desto, nin eu fun a escola na Coruña porque me mandaron meus pais, senón simplemente porque vivíamos na Coruña, onde logo traballei de abogado con bastante éxito, para os dous ou tres anos en que me adiquei a elo; nin teño sillón de bimbio na miña casa da Coruña, nin a muller que pinteí con un cartel no peito era a nai de un emigrante, sinón unha emigrante que escarneceron as autoridades suizas, etc. E non entendeu tampouco a miña posición en canto aos emigrantes. Eu deféndoo como pobo, no seu conxunto, non me refiro senón en poucos casos, e eles individualmente. Cando son centos de miles os que saen de un país cara outro é como si se tratara de unha invasión pacífica e van creando hestoria. E tamén cando son centos de miles algo fan sempre pola súa

terra. Eu tamén estou resentido persoalmente con algúns emigrantes mais penso que equivalen na súa mentalidade aos comerciantes de ultramarinos de Galicia, e estes tampouco endexamais me preocuparon. Eu separeime absolutamente da colectividade galega de Buenos Aires aínda que ela colectivamente hónrame como galego e ademíroa, como ademiro a tod@s os homes da terra que loitan soios sen outra axuda que a súa solidariedade. Nunca lles pedín, <sup>nada,</sup> e cando traballei para eles pagáronme. Todo o outro que fixen fixéno por Galicia e non tiveron necesidade do estímulo da colectividade. A miña vida intelectual estivo sempre en relación cos que tiñan iguais preocupacións artísticas e literarias ~~que~~ fosen ou non galegos. Eu nunca, estando en Galicia, me preocupei da opinión encol de min na Cámara de Comercio da Coruña, por poñer un exemplo, ou do Casino de Santiago, por poñer outro. A Dónega escribinlle algo de esto. Editei libros que eles nin siquera coñecen e que sin embargo están dedicados a eles polos seus autores, pero que foron a parar as mans dos seus fillos arxentinos. E cos emigrantes cos seus traballos e uns poucos de nos, moi poucos, co noso de intelectuales, ben alleo do deles, erguemos o nome de Galicia en América e fomos facendo algo ao mesmo tempo por Galicia. Eu non desprecio a ninguén, isto é o que quero decir. E posible que algún día escriba desto, dos emigrantes, para "Grial" si o publicades. Non se estudou o seu aporte colectivo a Galicia, as súas influencias, nin o aporte de Galicia a América a traveso ~~deles~~ deles.

Perdóname, a Freixanes dille que me gustou moito o libro, mais si o reedita ten que recoller ben, correxir o que se refire á miña vida. Porque o curioso é que tomou notas que logo non interpretou ben.

Recíbime garimosas ~~apertas~~ nosas pra vos os tres.